Kuras valsts tiesības jāpiemēro?

Kipra

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Ja tiesā iesniedz pārrobežu lietu, noteikumi par to, kuri tiesību akti ir piemērojami Kiprā, ir galvenokārt paredzēti ES tiesību aktos, jo īpaši Regulā (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām ("Roma I"), un Regulā (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II").

Citos aspektos Kipras tiesas vadās no savas judikatūras, jo nav attiecīgu valsts tiesību aktu vai kodētu noteikumu. Ja nav attiecīgas Kipras judikatūras, tiesas piemēro anglosakšu tiesības atbilstoši Tiesu likuma (Likums 14/60) 29. panta 1. punkta c) apakšpunktam.

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

Hāgas 1985. gada 1. jūlija Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami trastiem un to atzīšanai, kuru Kipras Republika ratificēja atbilstoši 2017. gada Ratifikācijas likumam 15(III).

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Nav piemērojams.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Tiesnesim nav pienākuma piemērot šos noteikumus pēc savas iniciatīvas. Šādu jautājumu var ierosināt tikai tiesvedības puse, kurai ir veiksmīgi jāpierāda, ka citas valsts tiesību akti aizstāj Kipras tiesību aktus. Ja tiesu tas nepārliecina, piemēro Kipras tiesību aktus.

Tā kā šī prakse ir pierādījumu un procedūras jautājums, to neskar iepriekš minētās Regulas (EK) Nr. 593/2008 un (EK) Nr. 864/2007.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Regulas (EK) Nr. 593/2008 un (EK) Nr. 864/2007 neļauj piemērot *renvoi* noteikumu. Tomēr gadījumos, uz kuriem regulas neattiecas, *renvoi* jeb atgriezeniskās norādes noteikumu var piemērot, kā izklāstīts turpmāk.

Tiesai, kas izskata lietu, attiecībā uz kuru ir noteikts, ka ir jāpiemēro otras valsts tiesību akti, ir jāpiemēro vai nu tikai šādu tiesību aktu iekšējās vietējās tiesību normas, vai arī šādi tiesību akti visi kopumā, tostarp starptautiskās normas, kas piemērojamas saskaņā ar minētajiem tiesību aktiem.

Pēdējā minētajā gadījumā situāciju sarežģī fakts, ka noteikumos par tiesību aktiem, kas piemērojami saskaņā ar attiecīgās citas valsts tiesību sistēmu, tiesnesim var būt norādīti Kipras tiesību akti, kas viņam jāpiemēro (*renvoi*). Šādā gadījumā tiesai ir divas iespējas — vai nu atzīt *renvoi* noteikumu un piemērot Kipras tiesību aktus ("*daļējas renvoi*" teorija), vai arī to noraidīt un piemērot otras valsts tiesību aktus kopumā ("*pilnīga renvoi*").

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Lai novērstu jebkādas problēmas, kas var rasties no piesaistes kritērija (piemēram, dzīvesvieta, vieta, uz kuru pārcelts kustamais īpašums vai trasts, u. c.) maiņas, ir ierasts izmantot noteikumu par piemērojamiem tiesību aktiem, lai noteiktu datumu, kurā identificēts piesaistes kritērijs. Piemēram, sk. Hāgas 1985. gada 1. jūlija Konvencijas par trastiem 7. pantu.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Citas valsts tiesību aktus nedrīkst piemērot — pat ja noteikumi par piemērojamiem tiesību aktiem paredz, ka tie ir piemērojami —, ja to piemērošana ir nesaderīga ar sabiedrisko kārtību Kipras Republikā. Saskaņā ar judikatūru "sabiedriskā kārtība" ietver tiesiskuma un sabiedrības morāles un ētikas pamatprincipus (*Pilavachi & Co Ltd / International Chemical Co Ltd (1965) 1 CLR 97).*

Citas valsts tiesību akti nav piemērojami arī attiecībā uz nodokļiem, nodevām un nodokļu piemērošanu.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Piemēro noteikumus, kas noteikti lietā ***Royal Bank of Scotland plc / Geodrill Co Ltd un citi (1993) 1 JSC 753***, kurā tika nospriests, ka pusei, kura apgalvo, ka tās lietā ir piemērojami ārvalstu tiesību akti, vispirms ir jāierosina attiecīga prasība un tad jāiesniedz attiecīgi ekspertu pierādījumi, lai pārliecinātu tiesu. Ja šādi pierādījumi tiesu nepārliecina vai neviena no pusēm neceļ šādu prasību, piemēro Kipras tiesību aktus.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Kad rodas jautājums par to, kuri tiesību akti ir piemērojami, visām līgumsaistībām un tiesību aktiem piemēro Regulu (EK) Nr. 593/2008 ("Roma I").

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Lielākajā daļā gadījumu piemēro Regulu (EK) Nr. 864/2007 ("Roma II"), kuras vispārējais noteikums paredz, ka piemērojamie tiesību akti jānosaka, pamatojoties uz to, kur radies kaitējums (*lex loci damni*), neatkarīgi no tā, kurā valstī vai valstīs varētu rasties netiešas sekas. Regulā ir arī paredzēti īpaši noteikumi par to, kā noteikt piemērojamos tiesību aktus attiecībā uz īpašu veidu ārpuslīgumiskām saistībām, piemēram, negodīgu konkurenci un produktatbildību.

Attiecībā uz trastiem piemēro 2017. gada (Ratifikācijas) Likumu par trastiem un to atzīšanu (Likums 15(III)/2017), ar kuru tika ratificēta Hāgas 1985. gada Konvencija. Saskaņā ar Ratifikācijas likumu un konvenciju trastam ir piemērojami pilnvarotā izvēlētie tiesību akti. Citos gadījumos trastam ir piemērojami tiesību akti, ar kuriem tas ir visciešāk saistīts.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Uzvārds

Uzvārda noteikšanai piemēro Likumu par attiecībām starp vecākiem un bērniem (Likums 216/90). Saskaņā ar Likumu 216/90 bērna uzvārdu nosaka, pamatojoties uz kopīgu deklarāciju, ko sniedz bērna vecāki trīs mēnešu laikā no dzimšanas datuma. Ja vecāki nesniedz šādu deklarāciju, bērnam dod tēva uzvārdu. Mātes uzvārds jādod bērnam, kurš dzimis ārlaulībā, izņemot, ja — vai līdz brīdim, kad — tēvs atzīst bērnu.

Dzīvesvietas adrese

Personas dzīvesvietas adresi nosaka atbilstoši Testamentu un mantojuma likuma 195. nodaļai, kas paredz, ka ikvienai personai jebkurā konkrētā brīdī ir vai nu dzīvesvietas adrese, kāda noteikta dzimšanas brīdī ("izcelsmes dzīvesvietas adrese"), vai dzīvesvietas adrese, ko persona ieguvusi vai saglabājusi pēc savas vēlēšanās ("izvēles dzīvesvietas adrese").

Ja bērns dzimis likumīgā laulībā tēva dzīves laikā, bērna izcelsmes dzīvesvietas adrese kopš viņa dzimšanas ir tēva dzīvesvietas adrese.
Ja bērns dzimis ārlaulībā vai pēc sava tēva nāves, bērna izcelsmes dzīvesvietas adrese kopš viņa dzimšanas ir mātes dzīvesvietas adrese.
Rīcībspēja
Personas rīcībspējai stāties laulībā piemēro Laulību likuma (Likums 104(I)/2013) 14. pantu, kas paredz, ka personai nav rīcībspējas stāties laulībā, ja tā ir jaunāka par 18 gadiem vai tā laulības noslēgšanas dienā nespēj dot piekrišanu garīga traucējuma vai trūkuma dēļ vai smadzeņu vai cita stāvokļa vai slimības, vai vielu atkarības dēļ, kā rezultātā persona nesaprot un neapzinās, ko dara.
Tomēr, pat ja attiecīgais pāris vai viens no pāra ir jaunāks par 18 gadiem, abus uzskata par rīcībspējīgiem noslēgt laulību, ja viņi ir vismaz 16 gadus veci vai ja viņu aizbildņi ir devuši rakstisku piekrišanu, vai ja ir nopietni iemesli laulības noslēgšanai. Ja iepriekšminēto piekrišanu atsaka vai ja aizbildņa nav, jautājumu par to, vai personai ir rīcībspēja stāties laulībā, izšķir tā rajona ģimenes lietu tiesa, kurā attiecīgā persona dzīvo.
Attiecībā uz rīcībspēju veikt juridiskas darbības Līgumu likuma 149. nodaļas 11. pants paredz, ka personai ir rīcībspēja noslēgt līgumus, ja tai piemīt veselais saprāts un tai rīcībspēja nav atņemta ar likumu. Likums nosaka, ka laulātu personu neuzskata par rīcībnespējīgu noslēgt līgumus tikai tāpēc vien, ka tā nav sasniegusi 18 gadu vecumu.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Juridiskās attiecības starp vecāku un bērnu, tostarp vecāku atbildību, uzturēšanu un saziņu, reglamentē Kipras tiesību akti, jo īpaši Likums par attiecībām starp vecākiem un bērniem (Likums 216/90).
Arī Regulu (EK) Nr. 2201/2003 (“Brisele II.a”) un Regulu (EK) Nr. 4/2009, kā arī Hāgas 1996. gada Konvenciju par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem piemēro jautājumos, uz kuriem tās attiecas.

3.4.2 Adopcija

Kad Kipras tiesās notiek adopcijas process, piemēro Kipras tiesību aktus neatkarīgi no tā, vai adopcijas lieta ir pārrobežu lieta.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Jautājumus, kas saistīti ar laulības noslēgšanu un šķiršanu, Kiprā reglamentē 2003. gada Laulību likums (Likums 104(I)/2003). Uz šādiem jautājumiem attiecina arī ANO Konvenciju par piekrišanu doties laulībā, laulājamo minimālo vecumu un laulību reģistrāciju, kas Kipras Republikā ratificēta ar Likumu 16(III)/2003.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Šķiršanās jautājumus reglamentē Konstitūcijas 111. pants, 1990. gada Likums par laulāto samierināšanas mēģinājumiem un reliģisku laulības šķiršanu (Likums 22/1990) attiecībā uz reliģiskām laulībām un Laulību likums (Likums 104(I)/2003).
Jautājumos, kas saistīti ar laulības šķiršanas un laulāto atšķiršanas atzīšanu, piemēro Hāgas 1971. gada Konvenciju par laulības šķiršanas un laulāto atšķiršanas atzīšanu, ko Kipras Republika ratificējusi ar Likumu 14(III)1983.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumi
Saskaņā ar Laulāto mantisko attiecību likumu (Likums 232/1991), kas grozīts:
ja laulātie vairs nedzīvo kopā, tiesa pēc laulātā pieprasījuma var izdot uzturlīdzekļu maksāšanas rīkojumu, kas nosaka otrajam laulātajam pienākumu maksāt uzturlīdzekļus laulātajam, kurš iesniedzis prasību.
Uzturlīdzekļu maksāšanas pienākumi starp bijušajiem laulātajiem ir piemērojami, ja kāds no viņiem nespēj uzturēt sevi no saviem ienākumiem vai īpašuma un:
a) ja tad, kad laulības šķiršana ir pabeigta, vai beidzoties turpmāk norādītajiem termiņiem, kāds no laulātajiem sava vecuma vai veselības stāvokļa dēļ nespēj sākt vai turpināt strādāt algotu darbu, kas nodrošinātu viņam iespēju sevi uzturēt;
b) ja viņa(-s) aprūpē ir nepilngadīgs vai pilngadīgs bērns vai cits apgādājamais, kurš nespēj par sevi parūpēties fiziskas vai garīgas invaliditātes dēļ, un tādējādi personai, kura iesniedz prasību, ir liegta iespēja atrast piemērotu darbu;
c) ja viņš(-a) nevar atrast pastāvīgu un atbilstošu darbu — vai viņam(-ai) ir vajadzīgas arodmācības — ne vairāk kā trīs gadus no laulības šķiršanas pabeigšanas brīža;
d) jebkurā citā gadījumā, kad uzturlīdzekļu piešķiršana laulības šķiršanas pabeigšanas brīdī ir vajadzīga taisnīguma apsvērumu dēļ.
Uzturlīdzekļus var atteikt vai ierobežot svarīgu iemeslu dēļ, jo īpaši ja laulība bijusi īsa vai ja laulātais, kurš varētu būt tiesīgs saņemt uzturlīdzekļus, ir vainojams laulības izjukšanā vai kopdzīves pārtraukšanā vai ir apzināti radījis sev trūkuma apstākļus.
Turklāt, ja tas vajadzīgs, ņemot vērā apstākļus, tiesības uz uzturlīdzekļiem izbeidz vai uzturlīdzekļu maksāšanas rīkojumu attiecīgi maina.
Pienākums maksāt uzturlīdzekļus nepilngadīgam bērnam
Saskaņā ar likumu starp attiecībām starp vecākiem un bērniem (Likums 216/90) vecākiem ir pienākums kopīgi gādāt par uzturlīdzekļiem viņu nepilngadīgajiem bērniem atbilstoši viņu finansiālajām iespējām. Iepriekšminēto vecāku pienākumu izpildi atbilstoši lēmumam un tiesas izlīgumam var turpināt pat pēc tam, kad bērns sasniedzis pilngadību, ja to pamato izņēmuma apstākļi (piemēram, bērns ir rīcībnespējīgs vai invalīds vai dienē Nacionālajā gvardē, vai apmeklē kursus izglītības iestādē vai arodskolā).
Nepilngadīgam bērnam ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus no saviem vecākiem pat tad, ja viņam pieder īpašums.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Piemēro Likuma 232/1991 13. pantu, kurā noteiktais vispārējais noteikums paredz, ka laulība nemaina laulāto autonomiju attiecībā uz īpašumu. Tomēr minētā likuma 14. pants ļauj vienam no laulātajiem pretendēt uz otra laulātā īpašumu laulības šķiršanas vai atzīšanas par neesošu gadījumā ar nosacījumu, ka laulātais, kurš iesniedz pretenziju, ir jebkādā veidā veicinājis otra laulātā īpašuma palielināšanu. Puse, kura izvirza pretenziju, uzsākot tiesvedību, var pieprasīt, lai tai tiek izmaksāta īpašuma daļa, kas radusies tās ieguldījuma rezultātā.
Uzskata, ka viena laulātā ieguldījums otra laulātā īpašuma palielināšanā ir viena trešdaļa no palielinājuma, ja vien netiek pierādīts mazāks vai lielāks ieguldījums.
Laulātā īpašuma palielinājums neietver īpašumu, kas iegūts kā dāvana, mantojums, novēlējums vai cits ziedojums.

3.7 Testamenti un mantojums

Mantošanu un visus ar to saistītos jautājumus, izņemot veidlapu, ko izmanto testamenta sagatavošanai un atsaukšanai, reglamentē Regula (ES) Nr. 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi.
Saskaņā ar minētās regulas 22. pantu persona kā tiesību aktus, kas reglamentē tās atstāto mantojumu kopumā, var izvēlēties tās valsts tiesību aktus, kuras pilsonis šī persona ir izvēles izdarīšanas laikā vai nāves brīdī. Tiesību aktu izvēli skaidri izdara paziņojumā.

Ja ir sagatavots testaments, piemēro Hāga 1961. gada 5. oktobra Konvenciju par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību. Saskaņā ar konvencijas 1. pantu testamentārās mantošanas kārtība ir spēkā, ja tā atbilst tās valsts tiesību aktiem,

a) kurā testators ir noteicis mantošanas kārtību vai
b) kuras pilsonība testatoram bija, vai nu nosakot mantošanas kārtību, vai arī viņa nāves brīdī, vai
c) kura bija testatora dzīvesvieta vai pastāvīgā dzīvesvieta, vai nu nosakot mantošanas kārtību, vai arī viņa nāves brīdī, vai
d) kurā atrodas mantojamais nekustamais īpašums.

3.8 Nekustamais īpašums

Attiecībām, kurās rodas saistības attiecībā uz nekustamo īpašumu, piemēro Regulu (EK) Nr. 593/2008 (“Roma I”), kas paredz, ka līgumu reglamentē tie tiesību akti, kurus izvēlas puses. Ja šāda izvēle netiek izdarīta, piemēro regulas 4. pantu, kas skaidri nosaka katrā gadījumā piemērojamos tiesību aktus. Attiecībā uz līgumiem par lietu tiesībām saskaņā ar Kipras tiesu judikatūru tiesa piemēro tās valsts jurisdikciju, kurā atrodas nekustamais īpašums (*lex situs*).

3.9 Maksātnespēja

Piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām. Tie ir tās valsts tiesību akti, kuras teritorijā tiek ierosināti šādas procesi.

Lapa atjaunināta: 11/12/2023

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.